

PRZEGLĄD

ROLNICZY, HANDLOWY I PRZEMYSŁOWY

Pismo bezpłatne, wychodzące dwa razy na tydzień

przy

DZIENNIKU WARSZAWSKIM.

N^{ER} 22.

WARSZAWA.—NIEDZIELA.

Dnia 6 (18) Marca 1855 roku.

Jesienna uprawa ziemniaków.

W zbliżającej się porze uprawy ziemniaków, uważam za potrzebę zrobić uwagę, którą oddaję pod zdrowy sąd gospodarzy.

Po zbiorze ziemniaków, jakkolwiek byśmy je starannie wybierali, jeżeli grunt jest suchy i lekki, a zima łagodna, zawsze z następną wiosną wschodzi wielka liczba ziemniaków, które, jeżeli je pielęgnujemy, dają później (w sierpniu lub wrześniu) zbiór obfity i wyborny. Jeżeli zima jest ostra, te tylko powstają, które się dosyć znajdowały głęboko aby się oprzeć mrozom, t. j. mniej więcej na 10 cali pod powierzchnią ziemi. Jeżeli grunt jest wilgotny, jakkolwiek by zima była łagodna i ziemniaki płytko leżały, ani jeden nie zejdzie.

Tego nas uczy sama natura. Wskazuje nam, że ziemniak udaje się tylko w pewnego rodzaju gruntach, że się obawia zimna i wilgoci, że go od nich chronić należy, że winien być sadzony zaraz po zbiorze, że nareszcie blisko roku potrzebuje do zupełnego dojrzewania.

Ziemniaki te wszakże przypadkowo wyrosłe nie mogły być namierzwione, nie nawożymy więc pod te które sadzimy. Nie mogły być przekrawane, a więc ich nie krajmy.

Taką przeto podałbym w tej mierze zasadę:

Sadzenie w jesieni na 10 cali głęboko; grunt suchy, lekki, łatwo kruszący się; ziemniaki całe, wielkie raczej niż drobne, zważając, iż w żadnym rodzaju posiewów nie używamy ziarn najmniejszych; żadnego nawozu, a przeto, wybór roli nawiezionej pod zasiew poprzedzający. W gruntach, któreby jesiennego sadzenia nie dopuszczaly, z przyczyny ich natury nieco zwęższej albo wilgotniejszej, odłożyć sadzenie aż do nstania mrozu i sadzić mniej głęboko. W gruntach zbyt mokrych albo bardzo mokrych, któreby nie dozwalały sadzenia nawet w początkach marca, zaniechać tej metody zupełnie.

Sposób ten, odpowiedni prawom natury, wszędzie się powiódł, gdzie go tylko zastosowano.

Dodajmy do powyższych wybornych uwag szanownego naszego Korrespondenta, że sadzenie ziemniaków w jesieni jest już dziś uznaniem za najskuteczniejszy środek zapobieżenia ich chorobie. Z pomiędzy praktycznych gospodarzy zalecających ten sposób uprawy, wymienimy w pierwszym rzędzie, obok p. Leroy-Mabille, jednego z najgorliwszych agronomów Normandji, p. Wiktora Chatel, którego uwagi w tym przedmiocie podajemy.

Oto są przepisy tego biegłego gospodarza, skreślone przez niego samego:

„Od czasu pojawienia się choroby ziemniaków, rozmaite doradzały sposoby ich uprawy; żadna wszakże dotąd nie została stanowczo przyjęta przez rolników, których większa część owszem trzyma się nie-szczęśliwej metody sadzenia w kwietniu a nawet w maju, a zatem bardzo zapóźno.

„Ziemniaki sadzone przezemnie w końcu jesieni 1852, wydały zbiór zupełnie zdrowy, jakkolwiek liście i łodygi były zarażone. Sadzone w lutym 1853 dały wypadek równie pomysłny.

„Ponieważ już dziś za późno zalecać na nowo sadzenie jesiennie, nie pozostaje mi jak zachęcić najusilniej gospodarzy aby sadzili *bez żadnej obawy*, w pierwszych pięknych dniach *lutego*. (*)

„W obec licznych przykładów najpomysłniejszego wypadku sadzenia w tym miesiącu, nie godzi się więcej powątpiewać o wyższości jaką przedstawia nad sadzeniem w późniejszych miesiącach, ze względu na ilość, wielkość i gatunek ziemniaków.

„Każdy zresztą może się o tém przekonać, sadząc w trzech epokach odmiennych, w lutym, marcu i kwietniu, *w tej samej roli, tem samem nasieniem i używając tegoż samego nawozu*. Nie mogę nigdy nadto zalecać prób tych porównawczych, których wypadki bardzo będą zajmujące.

„Z ziemniaków sadzonych w *lutym*, otrzymamy niewątpliwie *za raz w pierwszym roku* zbiór, jeżeli nie zupełnie wolny od zarazy, to *przynajmniej o wiele lepszy* od pochodzącego z plantacji późniejszych miesięcy.

„Używając *w drugim roku* na nasienie, ziemniaków *pochodzących z tej pierwszej plantacji lutowej*; spostrzeżemy nowe ulepszenie w tym drugim zbiorze, a w ówczas nie będziemy się wahać z przyspieszeniem jeszcze bardziej epoki sadzenia.

„Doświadczenie kilkoletnie przekona nas, że jedynym środkiem zupełnego uchronienia ziemniaków od zarazy i odnowienia, *odrodzenia* ich, jest pozostawienie ich w gruncie, nie przez pięć lub sześć miesięcy ale przez *cały rok*, sadząc w *październiku lub listopadzie*, zaraz po zbiorze.

(*) Zważywszy, że przepisy te stosują się do okolic Francji z łagodniejszym od naszego klimatem, gdzie zima i mrozy wcześniej ustają, nie należałoby u nas brać tej rady dosłownie, — ale idąc w ogóle za podaną teorią, uwzględnić mniej więcej w praktycznym wykonaniu, miejscowe stosunki.

(P. R.)

„Aby podczas zimy zabezpieczyć posadzone ziemniaki od mrozów i wilgoci, dosyć będzie, po zasadzeniu w zwykłej głębokości, pokryć je silnym obsypaniem (czy to motykami czy płuzkiem), a na wiosnę, z początkiem marca, część tej ziemi odgarnąć w rowki wybrane przy osypywaniu, tak jak to już doradzałem w r. 1852 i 1853,

„Tym sposobem, nasienie i nowe roślinki odnoszą wszystkie korzyści dłuższego pobytu w ziemi bez obawy mrozów i wilgoci. Unikamy zarazem niedogodności głębokiego sadzenia (na 10 do 11 cali), zalecanego przez wielu agronomów, a świeżo znowu przez niektóre dzienniki. W tej głębokości nie dadzą się z resztą sadzić w każdym gruncie a najczęściej, w naszych mianowicie — czego mi liczne próby dowiodły — otrzymaliśmy ziemniaki bardzo drobne i nie wiele.

„Aby przeto uprawa ta zupełne miała powodzenie, potrzeba:

1) Dobrze przysposobić i spulchnić ziemię dwiema głębokimi orkami i kilkokrotnym silnym, energicznym bronowaniem. Pierwsza orka musi być wykonana przed zimą;

2. Obierać przed innemi do sadzenia rolę dobrze spulchnioną i nie moką.

3. Sadzić ziemniaki rzędem w odstępach na 12 do 13 cali jeden za drugim.

4. Odległość rzędów od siebie na 22—24 cali, jak pod rzepak.

5. Używać ziemniaków całych (nie przekrawanych), średniej wielkości.

6. Wapnić je mieszaniną z wapna (3 części) soli (1 część) i świeżej uryny.

7. Sadzić, o ile można, bez świeżego pognoju, w rolę pod zbiór poprzedzający silnie nawiezioną, jak po burakach, marchwi, rzepie, kapuscie, lnieniu, konopiach, hreczce, rzepaku i t. p. albo też w ugorze, a lepiej jeszcze w nowiźnie, kłoby ją miał pod ręką.

8. Nie mając roli wcześniej zgnojonej, dać w użyciu nawozów pierwszeństwo suchym, sybkim, jak: popiół, żołą, popiół z torfu lub murawy, guano, ziemia inspektowa, makuchy i t. p.

9. W braku tych surrogatów nawozowych można wreszcie użyć oborniku, ale w ten sposób: ułożywszy ziemniaki rzędem po wierzchu roli (bez żadnego ich wpuszczania w ziemię) obsypać je na 3 do 4 cali grubo ziemią, widłami rozestąć mierzwę i przyorać ją z dwóch stron tak, aby w czasie sadzenia utworzył się wałek na 6 do 7 cali wyniosły nad każdym rzędem ziemniaków. Obsypanie to osiadzie się rychło na 4 do 5 cali.

„Sadząc w lutym na roli dawniej zgnojonej, albo też używając nawozów sybkich rozsianych rzutem przed sadzeniem, trzeba także obsypać pługiem ułożone rzędem na roli ziemniaki.

10. W zwykłej porze oczyścić z chwastów, obredlać i obsypywać.”

(Z Tyg. Roln. Przem. Krak.)

Chodowanie roślin w ogólności.

(Dalszy ciąg).

Suszenie, grabienie i wiązanie.

Zboże powinno przed zwiezieniem koniecznie wyschnąć wprzód jak się należy, gdyż złożone aż do młocki w stanie wilgotnym, mogłoby

się zepsuć w stodółach. Zboże sebnie samo i człowiek tylko mu w pomoc przychodzi.

Przy następnych pracach żniwowych na te punkta uważać należy:

1. Jeżeli się zboże kosi, grabi i natychmiast wiąże, tedy trzeba snopki robić tem mniejsze, im wilgotniejsze lub niedojrzałe jest zboże. Postępowanie to wszakże wtenczas tylko usprawiedliwić się daje, jeżeli zboże zupełnie jest dojrzałe, czyste i nie poprzeraśnane; w innym razie mogłoby się zepsuć przez wczesną zwózkę, t. j. zatęchnąć lub nawet zbutwieć, przezco by straciło na wartości.

2. Skoszone lub żęte i w snopki związane zboże, powinno przez kilka dni stać na polu w mędlach lub kopach, zanim się do stodoły zwiezie, aby wyschło i wypociło się dobrze.

3. Zboże na pokosach leżące należy szczególnie wtenczas przewracać, jeżeli jest w niem wiele zielska. Najlepiej dopiero wtenczas grabić i wiązać zboże, gdy już należyce wyschło. Takie zboże zaraz potem zwozić można, a później lepiej się młóci.

4. Żęte sierpem zboże nie wiąże się przedź, aż oschnie z rosy.

5. Im zboże jest czystsze, dojrzałe i suchsze, tem przedź je grabić, wiązać i ustawiać można. Zboża latowe sehną dłużej jak zimowe.

6. W ogólności powinno żęcie, koszenie, grabienie, wiązanie, ustawianie i zwożenie następować jedno po drugim, już i dla tego, że nie można przewidzieć jaka będzie pogoda, a potem, że z wielką ilością zostającego na polu zboża w czasie niepogody trudniej sobie dać radę.

7. Snopki sierpem żętego zboża stawiają się zaraz po związaniu na knówie, odcinając ostrożnie kłosa na zewnątrz.

8. Przy grabieniu dopilnować tego, aby nie zostawało na pokosach kłosów, lecz aby je dobrze zagrabił i w środek snopków wiązał.

9. Kupki na snopki powinny być średniej wielkości, a jeżeli stało zboże rzadko, tedy więcej kupek na jeden snopek złożyć należy. Robiąc snopki średnie, osiąga się tę korzyść, że i słabsze osoby pomagają mogą przy zwózce i układaniu zboża na warstę.

10. Snopki po związaniu powinny, o ile można, ułożone być w prostą linię.

11. Potrzebne powrzęta powinny już przed żniwami być porobione; robiąc je bowiem dopiero na polu ze zboża, traci się nie mało ziarna. Można krótko przed użyciem namoczyć powrzęta we wodzie, aby były wiśniejsze i mocniejsze, poczem kazać go między kupki rozdzielić.

12. Wiazać zboże w snopki, jak tylko obeschnie z rosy, atoli nie wiązać ani za mocno, aby powrzęta nie pękały i snopki się nie rozsywały; ani też za słabo, żeby się przy zwózce, lub układaniu na warstę nie rozłaziło i równe przyszło do młocki.

13. Po uwiązaniu ustawić zaraz najmocniejszych ludzi do znoszenia snopków, a słabszym kazać rzędy zagrabić. Zagrabione zboże wiąże się także w snopki. Tylko w nagłych razach dopiero po zwiezieniu zagrabić można, i to wtedy wielkimi konnemi grabiami.

14. Związane snopy na rozmaity sposób ustawiają w kupy, których każdy kształt ma swoich zwolenników. W ogólności jest najlepsze ustawienie to, które nie przeszkadza schnięciu, i najmniej daje przystępu deszczowi i wilgoci. Kupy służą właściwie do ułatwienia zwózki, i rzadko się zdarza, aby zwożono zboże zaraz ze rzędów.

15. W każdej kupie (mendlu, kopie i t. p.) powinna się znajdo-

wać pewna liczba snopków, aby tém łatwiej sprzęt obliczyć można, czyli to podług miedeli, czy też podług kop.

16: Dopilnować dobrze, aby przy zwózce i składaniu snopków nie rzucano szamotnie, gdyżby się wytrząsało wiele ziarna.

17. Konieczne, wykę i rośliny handlowe suszą w niektórych okolicach na drążkach lub na rusztowaniach piramidowego kształtu.

Zwożenie i zachowanie zbóż.

Skoro zboże na polu wyszło tak, iż je zwozić do gumien i układać można, należy pracę tę z największą uwagą i skrupulatnością wykonywać. Z pracą tą nie potrzeba zresztą czekać, aż będzie skoszone, zgrabione, związane i ustawione wszystko zboże, gdyżby mogła zaskoczyć niespodzianie niepomyślna pogoda i stać się przyczyną znacznej straty. Przy dobrej pogodzie można dojrzałe, suche i czyste zboże po zgrabieniu zaraz zwozić. Pracę tę w ogóle podług następujących prawideł wykonywać należy:

1. Liczbę robotników oznacza ich siła i rodzaj, ciężkość snopków, wysokość i długość gumna, ilość zwożących wozów i gatunek zboża, jakie się zwozi.

2. Liczba zaprzęgów zaś zawisa od siły koni i od odległości pola, od stodoły lub brogów.

3. W ogólności powinna liczba zaprzęgów i ludzi tak być wymiarkowana, aby wszystko w ustawicznym zostawało ruchu, tak w polu jak w stodole.

4. Z tego względu, mianowicie z odległych pól, odmiennymi, t. j. zmieniającymi wozami wozić należy.

5. Szamotliwe branie i rzucanie snopków nie powinno mieć miejsca.

6. Miejsca, na których stały miedle lub kopy, czysto zagrabić i zebrane zboże także w snopki związać.

7. Układając zboże do stodoł, uważać, aby nie przyszło kłosami na dno i do ścian, tylko knówiem; takż, aby nie przyszło na zewnątrz kłosami, jeżeli jest układane w brogi (stogi).

8. Układają się zaś snopy tego i równo, aby nie było wśród nich żadnych przestworów; dlatego do tej roboty wprawnych ludzi użyć wypada.

9. Spodnieć (dennica) i drabiny wozów żniwnych, za każdym zwożeniem otrzaskać i z kłosów obrać należy,

10. Ziarno w ten sposób wykruszone jest zazwyczaj najlepsze; dlatego je odmieść i zebrać trzeba.

11. Te zboża, które są trudne do omłotu, ułożyć tak, aby je każdego czasu sięgnąć można, t. j. gdy nadejdzie pomyślna pora.

12. Zboże, przeznaczone do siewu, na najsuchszych a przewiewnych miejscach ułożyć, lecz go żadnym innem zbożem nie przykrywać.

13. Wilgłe zboże przychodzi pod sam dach, albo na bojewicę.

14. Jeżeli stodoły nie mogą objąć wszystkiego zboża, tedy ustawić je w brogi (stogi, sęrtę), pokrywając dostatecznie słomą, lub zrobivszy nad nimi lekkie poszycie.

15. Brogi tak założyć należy, aby żadna mokrość do zboża nie dochodziła; snopki przychodzą knówiem na zewnątrz, zawsze nieco ku dołowi pochylone.

16. Na spodzie brogów kładą się drągi albo deski, a na nie grubo słomy, na którą dopiero przychodzi zboże.

Młócka.

Przy zwyczajnej młócce cepami trzeba następujące zachować uwagi:

1. Potrzebne do młócki sprzęty i bojewica (klepisko) powinny w jak najlepszym znajdować się stanie.

2. Zboże wybiera się ze saseików warstwami i wiąże się każdy rozwiązany snopek, aby się słoma nie targata, gdyżby ją było trudno młócić.

3. Każdy snopek aż do bojewicy przynieść i zwolna go spuścić trzeba; nie dozwalać aby snopki z góry rzucali.

4. Jeżeli przy spadaniu snopka pęknie powrzasto, należy zebrać zboże i natychmiast urównać, a dopiero rozłożyć na ławę.

5. Kładzie się zboże do młócki kłosami do środka, a knówiem do błąga.

6. Przy błagu uderzać mocniej cepami, po kłosach spuszczać je powoli.

7. Nietylko bić mocno wypada, ale też regularnie w takt, aby się zboże dobrze i czysto wymłóciło. Wszystkie uderzenia muszą nastąpić w swoim czasie i każde musi być słyszane.

8. Ławy nie powinny być kładzione zbyt grubo, aby kłosy znajdujące się w knówie nalezyście wymłócić można.

9. Grubość ławy zresztą zawisa też od mocy ludzi, od zręczności, od ciężkich cep i od gatunku młóconego zboża.

10. Przy poceniu się zboża; albo jeżeli jest nieco wilgotne, niech młóckowie wyniosą snopki na słońce i dać im plachty na klepisko.

11. Nie podobna, aby na każdej bojewicy był jakiś stróż lub dozorca; nie dozwalać zatem wynosić i układać słomy prędzej, aż ją dozorca wszystkich bojewisk razem zrewiduje. Każdy źle wymłócony snopek natychmiast za karę jeszcze raz kazać młócić, przez co zniewolą się ludzie do czystej młócki.

12. Wymówki, jakoby pozostałe w kłosach ziarno przyczyniło się do polepszenia paszy, słuchać nigdy nie należy, jako nie usprawiedliwiającej.

(Dokończenie nastąpi).

ROZMAITOŚCI.

Koza jest zwierzęciem domowem, które w miejscach wysoko położonych i obfitych w zarośla bardzo pożyteczną być może. Liście drzew i młode ich gałązki, które dla krowy bardzo średnim byłyby pokarmem, są dla kozy miłym pożywieniem. Wytrwalsza od owcy ma jeszcze tę zaletę, że jest płodniejszą i lepszą do mleka. Gdzie jedna krowa wyżywić się może, tam 3 kozy znajdą podostatkiem pożywienia. Ubodzy ludzie zatem, tak podupadli, że krowy kupić nie mogą, mają w kozie zbawienny ratunek. Dobrze żywiona koza może dostarczyć, w pierwszych 6 miesiącach po okoceniu 540 kwart mleka, codziennie zatem po 3 kwarty; w drugim zaś półroczu w przecięciu po 2 kwarty 360 kwart zatem, czyli rocznie 900 kwart mleka. Z tej ilości mleka mo-

4 —

W upłynionym tygodniu sprowadzono do Warszawy: (prócz tego co w śpichrzach znajduje się) żyta czwartej 1,071, pszenicy czwartej 1701, jęczmienia czwartej 660, owsa czetw. 1,522, grochu polnego czwartej 242, gryki czwartej 240, kaszy jęczmiennaj czwartej 210, kartofli czwartej 398, siana pudów 19,625, słomy pudów 6,645.

Dnia 5 (17) Marca 1855 r

Sprowadzono w dniu 3 Marca roku bież. 1855 z Cesarstwa Rossyjskiego przez tu-
tejszych kupców: wołów sztuk 233, z różnych miejsc Królestwa 242, ogółem wołów
sztuk 475, wieprzy 819, cieląt 754: z tych zakupili rzeźnicy tutejsi wołów sztuk
404, na prowincję 7, na liwerunek 64, remanent —, wieprzy 696, cielęta wszystkie.

Robaczarnia. — Chów drobiu wymaga założenia dołu, z którego by można mieć zawsze suche robaki. Indyki bowiem i kaczk, szczególnie zaś kury, są z natury swojej wszechżernymi ptakami. W stanie wolnym polują raczej na glisty, owady i ich poczwarki niżeli żywią się roślinami. Grzebanie kur, pływanie i nurzanie się kaczek w wodach stojących, obfitszych w zrytka niżeli wody stojące, jest silnym dowodem wszechżerności tych ptaków.

KURS GIEŁDY WARSZAWSKIEJ.

Wartość Kuponu bieżącego od Obligów skarbowych rs. 1 kop. 84 $\frac{1}{2}$

Nowa rossyjska pożyczka rs. 2 kop. 13⁸/₉.